

INF1000 (Uke 3)

Mer om uttrykk, terminal I/O, forgreninger

Grunnkurs i programmering

Institutt for Informatikk

Universitet i Oslo

Are Magnus Bruaset og Arild Waaler

I dag

- Litt repetisjon
- Mer om uttrykk
- Lesing og skriving til terminal
- Forgreninger

29-01-2007

2

Rep: Datatyper

Datatype	Beskrivelse	Eksempel
<code>int</code>	heltall	<code>int k = 3;</code>
<code>double</code>	desimaltall	<code>double x = 3.14;</code>
<code>boolean</code>	sannhets- verdi	<code>boolean b = true;</code>
<code>char</code>	tegn	<code>char c = '@';</code>
<code>String</code>	tekst	<code>String s = "Hei på deg";</code>

29-01-2007

3

Rep: Oppsummering - variabler

- En variabel deklarerer i programmet, og vi får da en plass i lageret med
 - Et navn
 - En type
 - En verdi

29-01-2007

4

Rep: Oppsummering - variabelnavn

- Navn på variabler bør begynne med liten bokstav
- Stor bokstav for hver stavelse (**antallBarn**)
- Kan ikke være det samme som noen av de reserverte ordene i Java-språket

Rep: Oppsummering - tilordning

- Eksempel: **`i = j*3+i ;`**
- Venstre side (**`i`**) er navnet på en variabel som skal få ny verdi
- Høyresiden (**`j*3+i`**) er et regnestykke
 - Variabelnavn (som **`j`** og **`i`**) erstattes med deres nåværende (gamle) verdi

Rep: Oppsummering - uttrykk

- Tre typer uttrykk som ofte forekommer:
 - Numeriske uttrykk
 - Logiske uttrykk
 - Streng-uttrykk

Rep: Pakker og Java-klassebibliotek

```
double d = Math.sqrt(23);
```

- I et eget Java-bibliotek er det over 2000 ferdigprogrammerte klasser
- Med unntak av en samling av mye brukte klasser, (pakken "java.lang"), må vi importere en slik samling av klasser hvis vi vil bruke noen av dem

Rep: Pakker og Java-klassebibliotek

- Vi har hittil brukt biblioteksklassene : **Math** og **System** som begge er i "**java.lang**"
- Skal vi bruke noen andre klasser i andre pakker må disse importeres, f.eks. for IO.
- I toppen av programmet må vi da ha importsetning:

```
import java.io.*;
```

Tilbake på sporet...

Ting å passe på

- Multiplikasjon må alltid angis eksplisitt med *:
 - `int prod = 10 a;` // feil!!
 - `int prod = 10 * a;` // riktig
- Det er forskjell på = og == :
 - = brukes for å sette verdien til en variabel
 - == brukes for å sammenlikne to verdier

Mer å passe på

- Hvis vi har variabelen **boolean b** så er det ingen forskjell på
 - `b == true`
 - `b`
- Ekstra parenteser kan øke leseligheten for mennesker:
 - `b = x == y;` betyr det samme som `b = (x == y);`

Konvertering

- Hvis nødvendig vil Java automatisk (implisitt) konvertere heltall til desimaltall
- Eksempler:
 - `double x = 7;`
 - `int a = 15;`
`double x = a;`
 - `double x = (7 + 14) * 3 - 12;`

Mer om konvertering

- Java vil **ikke** automatisk konvertere desimaltall til heltall, siden det generelt fører til en endring i verdien:
 - `int a = 7.15; // Ikke lov!!`
 - `double x = 15.6;`
`int a = x; // Ikke lov!!`
 - `int a = 3.14 * 7 / 5; // Ikke lov!!`

Mer om konvertering

- Kan konvertere et desimaltall til et heltall ved å eksplisitt be om det (casting):
 - `int a = (int) 7.15; // Lovlig!`
 - `double x = 15.6;`
`int a = (int) x; // Lovlig!`
 - `int a = (int) 3.14 * 7 / 5; // Lovlig!`
- I noen tilfeller - når tallene allikevel er hele - spiller det ingen rolle om man bruker int eller double. Så hvorfor ikke alltid bruke double?

Hvorfor ikke alltid bruke `double`?

- Regning med heltall er eksakt, regning med desimaltall er ikke det - maskinen kan gjøre avrundingsfeil:
 - `double x = 0.1;`
`double y = (x + 1) - 1;`
`// Nå er verdien til x == y false!`
- Verdiene til `x` og `y` er nesten like, men fordi det er en forskjell i et av desimalene langt ute blir `x==y` false. Slike avrundingsfeil betyr ofte veldig lite, men du kan ikke stole på at alle desimalene er korrekte når du regner med **double**.

Mer om `double/int`

- Det tar mer plass i hukommelsen å holde en `double`-verdi enn å holde en `int`-verdi
- Det kan ta mer tid å gjøre beregninger med desimaltall enn med heltall
- Konklusjon: når det er naturlig å bruke heltall bruker du `int` og når det er naturlig å bruke desimaltall bruker du `double`!

29-01-2007

17

Avrunding

Konvertering fra desimaltall til heltall involverer normalt en avrunding

```
class Avrunding {
    public static void main (String [] args) {
        double x = 0.53;

        // Avrund nedover:
        System.out.println((int)Math.floor(x));

        // Avrund oppover:
        System.out.println((int)Math.ceil(x));

        // Avrund til nærmeste heltall:
        System.out.println(Math.round(x));
    }
}
```

29-01-2007

18

Programvareutvikling

1. Først har vi et problem vi skal løse (en oppgave)
2. Finn hvilke data som beskriver problemet
 - Hva skal være input til programmet (hva er kjent)?
 - Hva skal være output fra programmet (hva ønskes funnet)?
3. Finn en fremgangsmåte (=algoritme) for å løse problemet, dvs. for å komme fra input'ene til output'ene:

29-01-2007

19

Programvareutvikling forts.

(En algoritme er en beskrivelse - ment å leses av mennesker - av hvordan problemet kan løses i flere steg, og hvor hvert steg er lett å oversette til et programmeringsspråk som Java)

4. Skriv et Java-program som "implementerer" løsningen ovenfor, dvs som finner output'ene og f.eks. skriver dem ut på skjerm
5. Til slutt: utfør og test ut programmet

29-01-2007

20

Eksempel: Oppussing

■ Problem:

En vegg er 2.35 x 7.50 meter. Veggen skal males med en maling som dekker 6 kvadratmeter per liter.

Lag et program som regner ut hvor mange liter maling vi trenger, og hvor mange liters-bokser maling vi må kjøpe.

Oppussing forts.

■ Formler (algoritme):

$$\text{Areal} = 2.35 * 7.50$$

$$\text{Antall liter maling} = \text{areal} / 6$$

Antall liters-bokser = antall liter maling, avrundet oppover til nærmeste heltall

Hvilke data beskriver problemet?

■ Input:

- Veggens dimensjoner (to desimaltall)
- Hvor stort areal en liter maling holder til (desimaltall)

■ Output:

- Antall liter maling som går med (desimaltall)
- Antall liters-bokser som trengs (heltall)

Løsningskisse

```
class Oppussing {  
    public static void main (String[] args){  
        <deklarasjoner>  
  
        <beregn areal>  
        <beregn antall liter maling>  
        <beregn antall liters-bokser>  
  
        <skriv ut>  
    }  
}
```

Ting vi må ta stilling til:

- Hvilke variable trenger vi? Hva slags type skal de ha?
- Når skal vi initialisere variablene?
- Hvordan avrunder vi oppover til nærmeste heltall i Java?
- Hvordan skal utskriften se ut?

Løsning

```
class Oppussing {
    public static void main (String[] args) {
        double areal, liter;
        int antBokser;

        areal = 2.35 * 7.50;
        liter = areal / 6;
        antBokser = (int) Math.ceil(liter);

        System.out.println("Areal: " + areal);
        System.out.println("Antall liter maling: " + liter);
        System.out.println("Antall liters-bokser: " + antBokser);
    }
}
```

29-01-2007

25

Eksempel: Celcius og Fahrenheit

■ Problem:

I Norge angis vanligvis temperaturer i Celsius (C), mens man bl.a. i USA benytter Fahrenheit (F). F.eks. svarer 0 °C til 32 °F.

Lag et program som lager en tabell som nedenfor (og med temperaturer i Fahrenheit fylt inn):

Celsius	Fahrenheit
-10.0	...
0.0	...
37.0	...
100.0	...

29-01-2007

26

Hvilke data beskriver problemet?

■ Input:

- De fire Celsius-temperaturene -10, 0, 37 og 100 (desimaltall)

■ Output:

- De tilsvarende (konverterte) Fahrenheit-temperaturene (desimaltall)

29-01-2007

27

Framgangsmåte

- Vi må kjenne formelen for å regne om fra Celsius til Fahrenheit. La

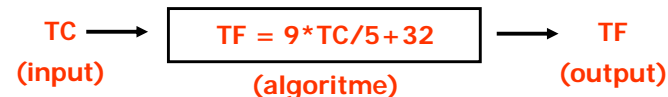
TC = Temperatur i Celsius

TF = Temperatur i Fahrenheit

Vi finner i et oppslagsverk at omregningsformelen er

$$TF = 9 * TC / 5 + 32$$

Dermed blir fremgangsmåten slik:

29-01-2007

28

Skisse

```
class TemperaturKonvertering {
    public static void main (String[] args)
    {
        <deklarasjoner>

        <Skriv overskrift>

        <sett TC lik -10>
        <regn ut TF>
        <skriv ut>

        <sett TC lik 0>
        <regn ut TF>
        <skriv ut>

        <sett TC lik 37>
        <regn ut TF>
        <skriv ut>

        <sett TC lik 100>
        <regn ut TF>
        <skriv ut>
    }
}
```

29-01-2007

29

Java-program: endelig løsning

```
class TemperaturKonvertering {
    public static void main (String[] args) {
        double TC, TF;

        System.out.println("Celcius      Fahrenheit");

        TC = -10;
        TF = 9 * TC / 5 + 32;
        System.out.println(TC + "      " + TF);

        TC = 0;
        TF = 9 * TC / 5 + 32;
        System.out.println(TC + "      " + TF);

        TC = 37;
        TF = 9 * TC / 5 + 32;
        System.out.println(TC + "      " + TF);

        TC = 100;
        TF = 9 * TC / 5 + 32;
        System.out.println(TC + "      " + TF);
    }
}
```

29-01-2007

30

Formatert utskrift til skjerm

- Formatert utskrift vil si at vi angir nøyaktig hvordan utskriften skal se ut og plasseres på skjermen
- Kan gjøres "manuelt" med `System.out.print(...)`, men det er upraktisk

29-01-2007

31

easyIO

- Bedre: bruke en ferdiglaget pakke for slikt. I INF1000 bruker vi pakken easyIO. For å få tilgang til denne pakken må vi skrive helt i toppen av programmet vårt (før class):

```
import easyIO.*;
```
- Inne i klassen skriver vi følgende før vi kan starte formatert utskrift:

```
Out skjerm = new Out();
```
- Så kan vi skrive ut det vi ønsker, f.eks.:

```
double pi = 3.1415926;
// Skriv ut pi: 2 desimaler, høyrejustert på 6 plasser.
skjerm.out(pi, 2, 6);
```

29-01-2007

32

Eksempel

Vi må først importere pakken easyIO

```
import easyIO.*;

class FormatertUtskrift {
    public static void main (String [] args) {
        Out skjerm = new Out();
        int BREDD1 = 15;
        int BREDD2 = 30;
        skjerm.out("NAVN", BREDD1);
        skjerm.outln("ADRESSE", BREDD2);
        skjerm.out("Kristin Olsen", BREDD1);
        skjerm.outln("Vassfaret 14, 0773 Oslo", BREDD2);
    }
}
```

Vi oppretter en verktøykasse for skriving til terminal

I verktøykassen ligger det bl.a. verktøy (på java-språk: *metoder*) for å skrive til skjerm med og uten linjeskift til slutt.

Tre måter å skrive ut på

- Uten formatering:

```
skjerm.out("Per Hansen");
skjerm.out(12345);
skjerm.out(3.1415, 2);
```

Tre måter å skrive ut på

- Angi utskriftsbredde:

```
skjerm.out("Per Hansen", 15);
skjerm.out(12345, 15);
skjerm.out(3.1415, 2, 15);
```

Tre måter å skrive ut på

- Angi utskriftsbredde og justering:

```
skjerm.out("Per Hansen", 15, out.RIGHT);
skjerm.out(12345, 15, Out.CENTER);
skjerm.out(3.1415, 2, 15, Out.LEFT);
```

Innlesning fra terminal

- Innlesning fra terminal kan gjøres på flere måter i Java. I INF1000 bruker vi pakken easyIO. Som før må vi da skrive i toppen av programmet:

```
import easyIO.*;
```

- Inne i klassen skriver vi følgende før vi kan starte innlesning:

```
In tastatur = new In();
```

- Så kan vi lese inn fra terminal (=tastatur), f.eks. et heltall:

```
int radius;  
System.out.print("Oppgi radiusen: ");  
radius = tastatur.inInt();
```

29-01-2007

37

Eksempel

Vi må først importere pakken easyIO

Vi oppretter en verktøykasse for lesing fra terminal og lager en variabel `tast` som blir vårt håndtak til denne verktøykassen

```
import easyIO.*;  
  
class LesFraTerminal {  
    public static void main (String [] args) {  
        In tast = new In();  
  
        System.out.print("Skriv et heltall: ");  
        int k = tast.inInt();  
        System.out.println("Du skrev: " + k);  
    }  
}
```

I verktøykassen ligger det bl.a. en metode for å lese et heltall fra terminal.

29-01-2007

38

Lesemetoder

```
// Lese et enkelt tegn:  
char c = tastatur.inChar();  
  
// Lese et enkelt ord:  
String s = tastatur.inWord();  
  
// Lese resten av linjen:  
String s = tastatur.inLine();
```

```
// Opprette forbindelse med tastatur  
In tastatur = new In();
```

```
// Lese et heltall:  
int k = tastatur.inInt();
```

```
// Lese et desimaltall:  
double x = tastatur.inDouble();
```

29-01-2007

39

Hvordan lesemetodene virker

- Metodene `inInt()`, `inDouble()` og `inWord()`:
 - Hopper over eventuelle innledende blanke tegn
 - Leser alt fram til neste blanke tegn eller linjeskift. Dersom det som leses ikke er et heltall når `inInt()` brukes eller et desimaltall når `inDouble()` brukes, gis det en feilmelding og man får en ny sjanse

29-01-2007

40

Hvordan lesemetodene virker

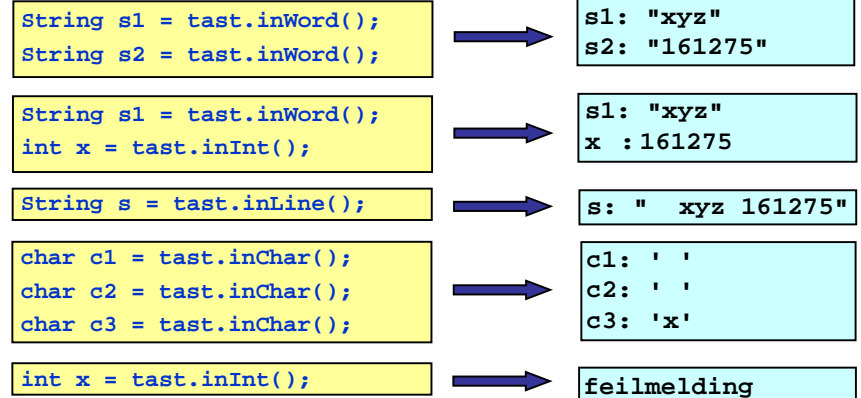
- Metoden `inChar()`:
 - Leser neste tegn, enten det er et blankt tegn eller ikke
- Metoden `inLine()`:
 - Leser alt fram til slutten av linjen (inkludert blanke tegn)

29-01-2007

41

Hvordan lesemetodene virker

Terminal-input: `_ _ x y z _ 1 6 1 2 7 5` `_ = blank`

29-01-2007

42

Eksempel: lese persondata

- Problem:
 - Lag et program som leser data om en person fra terminal
 - Navn
 - Yrke
 - Alder
 - og som skriver ut dataene på skjermen etterpå
- Framgangsmåte:
 - Bruk `inLine()` til å lese navn og yrke, og `inInt()` til å lese alder

29-01-2007

43

Ferdig program

```
import easyIO.*;

class LesDataOmPerson {
    public static void main (String [] args) {
        String navn, yrke;
        int alder;
        In tast = new In();

        System.out.print("Navn: ");
        navn = tast.inLine();

        System.out.print("Yrke: ");
        yrke = tast.inLine();

        System.out.print("Alder: ");
        alder = tast.inInt();

        System.out.print("Hei " + navn + ", du er " + alder);
        System.out.println(" år gammel og jobber som " + yrke);
    }
}
```

29-01-2007

44

Eksempel 2

```
import easyIO.*;
class LesFraTerminal2 {
    public static void main (String [] args) {
        In tastatur = new In();
        System.out.print("Skriv tre ord: ");
        String s1 = tastatur.inWord();
        String s2 = tastatur.inWord();
        String s3 = tastatur.inWord();
        System.out.println("Du skrev disse ordene:");
        System.out.println(" " + s1);
        System.out.println(" " + s2);
        System.out.println(" " + s3);
    }
}
```

29-01-2007

45

Eksempel 3

```
import easyIO.*;

class PigLatin {
    public static void main (String [] args) {
        In tastatur = new In();
        System.out.print("Skriv et ord: ");
        String s = tastatur.inWord();
        String s2 = s.substring(1) + s.charAt(0) + "ay";
        System.out.print("Oversettelse til pig Latin: ");
        System.out.println(s2);
    }
}
```

29-01-2007

46

Programmer med forgreninger

- En svært nyttig programmeringsteknikk er å bruke forgreninger, dvs forskjellige instruksjoner utføres i ulike situasjoner
- Vi kan få til dette med en if-setning:

```
if (logisk uttrykk) {
    <instruksjoner>
} else {
    <instruksjoner>
}
```

F.eks. $x < y$ eller et annet uttrykk som enten er true eller false

Blir utført når det logiske uttrykket er sant (true)

Blir utført når det logiske uttrykket er usant (false)

29-01-2007

47

Eksempel

```
if (x > 0) {
    System.out.println("Tallet er positivt");
} else {
    System.out.println("Tallet er ikke positivt");
}
```

29-01-2007

48

Eksempel: Hvem er høyest?

```
import easyIO.*;

class Hoyde {
    public static void main (String[] args) {
        In tastatur = new In();
        double høyde1, høyde2;

        System.out.print("Høyden til Per: ");
        høyde1 = tastatur.inDouble();
        System.out.print("Høyden til Kari: ");
        høyde2 = tastatur.inDouble();

        if (høyde1 > høyde2) {
            System.out.println("Per er høyere enn Kari");
        } else {
            System.out.println("Per er ikke høyere enn Kari");
        }
    }
}
```

29-01-2007

49

Eksempel: Beregning av skatten

■ Problem:

I det fiktive landet Ruritania er skattereglene slik (beløp i ruritanske kroner):

10% skatt hvis inntekt < 10 000

20% skatt hvis inntekt ≥ 10 000

Lag et program som regner ut, for en gitt inntekt, hvor mye man skal betale i skatt

29-01-2007

50

Skatteregler

■ Formler:

Skatten man skal betale er

0.1 * inntekt hvis inntekt < 10 000

0.2 * inntekt hvis inntekt ≥ 10 000

■ Vi er nå klare til å programmere...

29-01-2007

51

Løsningskisse

```
import easyIO.*;

class Skatt {
    public static void main (String[] args)
    {
        <deklarasjoner>

        <les inntekten fra terminal>
        <beregn skatten>
        <skriv ut resultatet>
    }
}
```

29-01-2007

52

Faktorer vi må ta stilling til

- Hvilke variable trenger vi?
Hva slags type skal de ha?
- Hvordan beregner vi skatten?
- Hvordan skal utskriften se ut?

Løsning

```
import easyIO.*;

class Skatt {
    public static void main (String [] args) {

    }
}
```


Løsning

```
import easyIO.*;

class Skatt {
    public static void main (String [] args) {
        double inntekt, skatt;
        In tastatur = new In();
        System.out.print("Inntekt: ");
        inntekt = tastatur.inDouble();

        if (inntekt < 10000)
            skatt = 0.1 * inntekt;
        else
            skatt = 0.2 * inntekt;

        System.out.println("Skatt: " + skatt);
    }
}
```